

SIVILOMBUDSMANNEN

Sivilombudsmannens
besøk til steder der
mennesker er fratatt
friheten

**Forebygging av tortur og
annen grusom, umenneskelig eller
nedverdiggende behandling eller straff
ved frihetsberøvelse**

Om Sivilombudsmannen

Stortinget har oppnevnt sivilombudsmannen for å ta vare på den enkeltes rettigheter i møte med forvaltningen. Ombudsmannen arbeider for å gjøre offentlige myndigheter bedre, og bidra til at de respekterer og sikrer menneskerettighetene.

Sivilombudsmannen har to oppgaver:

- › **Å besøke steder der mennesker er fratatt friheten for å undersøke hvordan deres rettigheter ivaretas og forebygge tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling.**
- › **Å behandle klager fra enkeltpersoner som mener de har blitt utsatt for urett eller feil fra forvaltningen.**

Denne brosjyren handler først og fremst om Sivilombudsmannens besøk til steder der mennesker er fratatt friheten.

Hva gjør Sivilombudsmannens forebyggingsenhet?

Alle mennesker skal beskyttes mot å bli utsatt for tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling. Mennesker som er fratatt friheten er spesielt sårbare og befinner seg i en utsatt situasjon.

Siden 2014 har Sivilombudsmannen hatt som oppgave å besøke steder for frihetsberøvelse for å forebygge tortur og umenneskelig behandling av mennesker som er fratatt friheten. Det er opprettet en egen forebyggingsenhet hos Sivilombudsmannen som arbeider spesielt med dette.

Sivilombudsmannen kan besøke alle steder der noen er fratatt friheten. Dette inkluderer politiarrester, fengsler, psykisk helseverninstitusjoner, utlendingsinternat og barneverninstitusjoner. Besøkene kan skje med eller uten forhåndsvarsel.

Når vi er på besøk

Før besøk

Besøk starter med innhenting av informasjon om stedet. Sivilombudsmannen har tilgang til alle nødvendige opplysninger av betydning for forholdene under frihetsberøvelse.

Under besøk

Private samtaler med de som er fratatt friheten er viktig for å få kunnskap om hvordan menneskene på stedet opplever sin situasjon og stedet de er på. Derfor er disse samtalene prioritert under Sivilombudsmannens besøk. Vi har taushetsplikt.

Det gjennomføres også samtaler med ansatte, ledelse, helsetjenester og andre relevante parter.

Det gjøres en befaringsgang av stedet samt gjennomgang og analyse av dokumenter.

Etter besøk

Hvert besøk oppsummeres i en rapport som beskriver funn og risikofaktorer som ble avdekket under besøket. Rapporten inneholder også Sivilombudsmannens anbefalinger til stedet om hva som bør gjøres for å minske risikoen for at noen skal bli utsatt for tortur og umenneskelig behandling.

Rapporten publiseres på Sivilombudsmannens nettside og alle som ønsker kan lese den. Rapporten trykkes og flere eksemplarer sendes til stedet.

Stedene Sivilombudsmannen har besøkt gis en frist for å orientere ombudsmannen om sin oppfølging av anbefalingene. Disse tilbakemeldingene publiseres også.

Hva er tortur og umenneskelig behandling?

FNs torturkonvensjon slår fast at tortur og umenneskelig behandling er forbudt. Norge har sluttet seg til konvensjonen og tatt forbudet inn i norsk lov. Konvensjonen definerer hva som regnes som tortur og umenneskelig behandling:

- › **Når et menneske utsettes for sterk fysisk eller psykisk smerte eller lidelse, og denne handlingen utføres av en offentlig ansatt, eller en privatperson som opptrer på vegne av en offentlig ansatt, er det å betrakte som en grusom, umenneskelig eller nedverdiggende handling.**
- › **Hvis handlingen i tillegg utøves for å fremskaffe opplysninger eller tilståelser, eller for å straffe, skremme, true eller tvinge til underkastelse, er det å betrakte som tortur.**

Mennesker som er fratatt friheten er mer sårbare for brudd på forbudet mot tortur og umenneskelig behandling. Dette er bakgrunnen for tilleggsprotokollen til FNs torturkonvensjon, og Sivilombudsmannens forebyggingsarbeid.

Målet med forebyggingsarbeidet er å minske risikoen for krenkelser av mennesker som er fratatt friheten. Derfor undersøker Sivilombudsmannen en rekke forhold som kan påvirke hvordan man har det og blir behandlet når man er fratatt friheten.

Klagesaker

Under et forebyggingsbesøk behandles ikke enkeltklager. Det er likevel mulig å levere en klage til forebyggingsenheten under besøk som tas med tilbake til Sivilombudsmannen for behandling.

Den som er fratatt sin personlige frihet har rett til å klage til ombudsmannen i lukket konvolutt, uten noen form for brevsensur fra institusjonens side. Husk at før du klager til Sivilombudsmannen må du ha benyttet alle klagemuligheter som finnes i forvaltningen.

Vil du vite mer om Sivilombudsmannen?

På sivilombudsmannen.no finner du blant annet klageskjema, aktuelle uttalelser, og ytterligere informasjon om å klage.

Du kan også lese mer om hvordan Sivilombudsmannen bidrar til å forebygge krenkelser av personer som er fratatt friheten.

www.sivilombudsmannen.no
postmottak@sivilombudsmannen.no
Besøksadresse: Akersgata 8, Oslo
Postadresse: Postboks 3 Sentrum,
0101 Oslo
Telefon: 22 82 85 00
Grønt nummer: 800 80 039